

การจัดเก็บภาษีบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศสหรัฐอเมริกา (Vaping taxes in United States)*

อรอร กฤษณะทรัพย์**

บทนำ

การตายด้วยสาเหตุจากการสูบบุหรี่นั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่ส่งผลร้ายด้านสุขภาพต่อผู้สูบเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อบุคคลรอบข้างอีกด้วย การสูบบุหรี่เป็นต้นเหตุของการเสียชีวิตทำให้รัฐต้องสูญเสียประชากรภายในประเทศ อีกทั้งเมื่อประชากรมีภาวะถดถอยด้านสุขภาพจึงมีผลทำให้คุณภาพชีวิตของประชากรลดลงด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ควันบุหรี่ยังสามารถสร้างมลพิษทางอากาศและแพร่กระจายสารพิษไปสู่สิ่งแวดล้อม

ด้วยวิวัฒนาการของภาคอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบได้เกิดการพัฒนาไปในรูปแบบต่างๆ และออกแบบให้เกิดความสะดวกและทันสมัยต่อการใช้งาน บุหรี่ไฟฟ้าจึงเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในประเทศต่างๆ เนื่องจากมีรสชาติที่หลากหลายและสะดวกต่อผู้ใช้งานสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้อัตราการสูบบุหรี่ของประชากรในประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นที่นิยมแก่ผู้บริโภคในทุกๆ ช่วงวัย

อย่างไรก็ดี การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ภาครัฐอาจใช้มาตรการทางภาษีเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคจากการจัดเก็บภาษีแบบภาษีสรรพสามิต เพื่อสร้างภาระแก่ผู้บริโภคที่ต้องแบกรับภาระในรูปแบบภาษี ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ภาครัฐเพื่อชดเชยการสูญเสียค่าใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ ประกอบกับทำให้การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนนั้นเป็นเรื่องยากขึ้นอีกด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการจัดเก็บภาษีจากบุหรี่ไฟฟ้า โดยการแบ่งแยกประเภทของผลิตภัณฑ์และประเภทการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันไปตามกฎหมายของรัฐแต่ละรัฐ นับว่าเป็นประเทศตัวอย่าง

* บทความประจำเดือนมีนาคม ๒๕๖๘

** บุคลากรจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ที่จัดเก็บภาษีบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างน่าสนใจจากการแบ่งประเภทการจัดเก็บภาษีที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนา
บุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบันได้อย่างทันสมัยและครอบคลุมเป็นอย่างดี

สาระสำคัญ

การพัฒนาการทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรมทำให้เกิดวิวัฒนาการการผลิตบุหรี่ไฟฟ้าขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในทั่วโลก เนื่องจากสะดวกต่อการใช้งานและมีรสชาติที่หลากหลายสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี โดยเยาวชนมักตกเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า เพราะมีการโฆษณาผ่านทางโซเชียลมีเดียต่างๆ มีรสชาติที่น่าดึงดูดถึง ๑๖,๐๐๐ รสชาติ ซึ่งผลิตภัณฑ์อาจออกแบบโดยปรากฏภาพการ์ตูนและการออกแบบได้อย่างทันสมัยซึ่งสามารถดึงดูดคนรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี และในบางผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้านั้นมีลักษณะคล้ายของเล่น ซึ่งการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในหมู่เยาวชนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยอัตราการใช้นั้นสูงกว่าวัยผู้ใหญ่^๑ อย่างไรก็ตาม การสูบบุหรี่ไฟฟ้าก็ยังคงพบได้ในหมู่ผู้บริโภคในทุกช่วงวัยและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน

บุหรี่ไฟฟ้า (Electronic cigarette) คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็นอุปกรณ์ที่ใช้กลไกทางไฟฟ้าแทนกระบวนการเผาไหม้บุหรี่แบบธรรมดาจึงไม่ก่อให้เกิดควันอย่างเช่นบุหรี่ทั่วไป แต่บุหรี่ไฟฟ้านั้นยังคงมีส่วนประกอบของนิโคติน^๒ ก่อให้เกิดผลเสียทางด้านสุขภาพเป็นต้นเหตุของโรคต่างๆ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อมารดาและทารกในครรภ์ ตลอดจนขัดขวางการพัฒนาสมองของเยาวชน^๓

เพื่อแก้ไขปัญหาอันอาจเกิดขึ้นจากการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของประชากรภายในประเทศ ภาครัฐอาจออกมาตรการทางภาษีโดยการจัดเก็บภาษีจากบุหรี่ไฟฟ้าในรูปแบบของภาษีสรรพสามิตที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเก็บภาษีจากสินค้าที่สร้างผลเสียและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เนื่องจากก่อให้เกิดภาระแก่ภาครัฐในการ

^๑ WHO, “Tobacco: E-cigarettes”, จาก <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/tobacco-e-cigarettes>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

^๒ จัสมีน รีก์, “การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากบุหรี่ไฟฟ้า”, วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๖๓, หน้า ๑-๒.

^๓ The Public Health Law center, “Taxing E-cigarettes Products”, จาก <https://www.publichealthlawcenter.org/sites/default/files/resources/Regulating-E-Cig-Taxation.pdf>, หน้า ๒. สืบค้นเมื่อ

วันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

แก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม และเป็นการกีดกันเยาวชนให้การเข้าบุหรื
ฟานนั้นเป็นเรื่องยากขึ้นอีกด้วย

การขายบุหรืไฟฟ้าภายในประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ ๓๐๐ ระหว่างปี ค.ศ.
๒๐๑๖ จนถึง ค.ศ.๒๐๑๙ และยังคงเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ ๔๖.๖ ระหว่างปี ค.ศ.๒๐๒๐ จนถึง ค.ศ.๒๐๒๒ โดย
ผลิตภัณฑ์บุหรืไฟฟ้านั้นก็มีการพัฒนาเช่นกัน โดยผลิตภัณฑ์บุหรืไฟฟ้าแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งเพิ่มมากขึ้น ยกตัวอย่าง
เช่น Elf Bar Puff Bar และ Esco Bar และมีรสชาติที่ดึงดูดเด็ก เช่น Lychee Ice และ O.M.G. (รสส้ม
รสมะม่วง และรสฝรั่ง) เป็นต้น การใช้บุหรืไฟฟ้าในหมู่วัยรุ่นได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดช่วงสองทศวรรษ
ที่ผ่านมา

ในปี ค.ศ.๒๐๒๓ พบว่า อัตราร้อยละ ๗.๗ ของนักเรียนในวัยเรียนที่นิยมใช้บุหรืไฟฟ้ามากกว่า
บุหรืทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุหรืไฟฟ้าแบบใช้แล้วทิ้ง นอกจากนี้ เยาวชนที่สูบบุหรืไฟฟ้ามีแนวโน้มที่จะริเริ่ม
สูบบุหรืมากกว่าบุคคลอื่นที่ไม่ได้ใช้บุหรืไฟฟ้า^๔ ดังนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้จัดเก็บภาษีบุหรืไฟฟ้าโดยจัด
อยู่ในประเภทภาษีสรรพสามิต แม้จะยังไม่มีความหมายของรัฐบาลกลางเข้ามาควบคุมกำกับดูแล แต่การจัดเก็บ
ภาษีดังกล่าวเป็นไปตามโครงสร้างทางภาษีในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามแต่ละรัฐ โดยแต่ละรัฐมีเกณฑ์การ
จัดเก็บภาษีตามผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้^๕

ก. **น้ำยาบุหรืไฟฟ้า (E-liquid)** เป็นการจัดเก็บภาษีจากน้ำยาบุหรืไฟฟ้าที่มีส่วนประกอบ
ของนิโคตินหรือจากส่วนประกอบทั้งหมดของน้ำยาบุหรืไฟฟ้า แต่บางรัฐจัดเก็บภาษีเฉพาะน้ำยาที่มีส่วนประกอบ
ของนิโคตินเท่านั้น ในขณะที่บางรัฐจัดเก็บภาษีจากน้ำยาทั้งหมดที่ใช้ในผลิตภัณฑ์บุหรืไฟฟ้า

ข. **อุปกรณ์บุหรืไฟฟ้า (Devices)** เป็นการจัดเก็บภาษีจากอุปกรณ์ของบุหรืไฟฟ้า จาก
ผลลัพธ์ผลิตภัณฑ์ และน้ำยาบุหรืไฟฟ้าโดยอิงตามมูลค่าของสินค้า ทั้งนี้ อาจคำนวณตามปริมาณของน้ำยาบุหรื
ไฟฟ้าได้ด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น จัดเก็บที่อัตราร้อยละ ๔๐ ขึ้นไปต่อมิลลิตรเฉพาะน้ำยาบุหรืไฟฟ้าเท่านั้น
โดยไม่เก็บภาษีจากอุปกรณ์ของบุหรืไฟฟ้า

ค. **ชิ้นส่วนและอุปกรณ์เสริม (Component Parts and Accessories)** บางรัฐมีการ
จัดเก็บภาษีจากชิ้นส่วนต่างๆ เช่น แบตเตอรี่และขดลวด เป็นต้น

^๔ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๓.

^๕ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๓, หน้า ๔-๕.

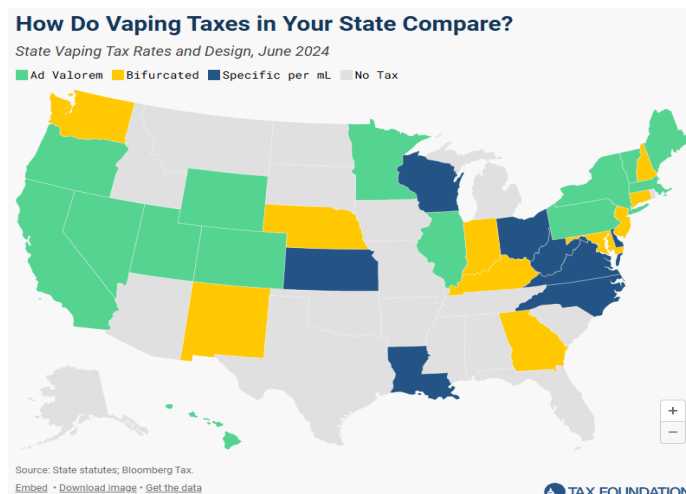
อีกทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีเกณฑ์การแบ่งประเภทการจัดเก็บเพื่อคำนวณภาษีของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า ดังนี้^๖

ก. **ตามปริมาณ (Specific tax)** คือ ตามปริมาณการใช้งานต่อหน่วยของสินค้าเป็นฐานการคำนวณภาษี เช่น ๔๐ เซนต์ต่อมิลลิลิตรของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าแบบระบบปิด เป็นต้น

ข. **ตามมูลค่า (Ad valorem tax)** คือ ตามมูลค่าของสินค้าหรือบริการ โดยกำหนดอัตราภาษีเป็นร้อยละของมูลค่าหรือราคาของสินค้าและบริการนั้น ๆ เช่น ร้อยละ ๙๒ ของราคาขายส่ง เป็นต้น

ค. **แบบผสม (Combination of strategies)** คือ การจัดเก็บแบบผสมระหว่างบุหรี่ไฟฟ้าแบบระบบเปิดและระบบปิด เช่น ๑๐ เซนต์ต่อมิลลิลิตรของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าสำหรับการเติมน้ำยาแบบระบบเปิดหรือร้อยละ ๑๐ ของราคาขายปลีกสำหรับผลิตภัณฑ์น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าที่เป็นระบบปิด เป็นต้น

จากข้อมูลในเดือนมิถุนายน ค.ศ.๒๐๒๔ ระบุว่า มีจำนวน ๓๒ รัฐและเขตโคลัมเบียบริหารจัดการภาษีดังกล่าวเป็นประเภทภาษีสรรพสามิต โดยมีการแบ่งแยกประเภทการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันไปตามกฎหมายของรัฐแต่ละรัฐ ตามแผนภาพดังนี้

ที่มาแผนภาพ : <https://taxfoundation.org/data/all/state/vaping-taxes-2024/>

^๖ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๓, หน้า ๕.

ตารางแสดงอัตราภาษีการจัดเก็บภาษีไฟฟ้าของประเทศสหรัฐอเมริกา

รัฐ	อัตราภาษี	ประเภทการจัดเก็บภาษี		
		ตามปริมาณ (Specific Base)	ตามมูลค่า (Ad valorem Base)	แบบผสม (Combination of strategies)
Alabama	-			
Alaska	-			
Arizona	-			
Arkansas	-			
California	ร้อยละ ๕๖.๓๒ ของราคาขายส่ง ร้อยละ ๑๒.๕ ของราคาขายปลีก		✓	
Colorado	ร้อยละ ๕๐ ของราคาผลิต		✓	
Connecticut	ร้อยละ ๑๐ ของราคาขายส่ง (ระบบเปิด) ๐.๔๐ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม (ระบบปิด)			✓
Delaware	๐.๐๕ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม	✓		
เขต Columbia	ร้อยละ ๗๙ ของราคาขายส่ง		✓	
Florida	-			
Georgia	ร้อยละ ๗ ของราคาขายส่ง (ระบบเปิด) ๐.๐๕ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม (ระบบปิด)			✓
Hawaii	ร้อยละ ๗๐ ของราคาขายส่ง		✓	
Idaho	-			
Illinois	ร้อยละ ๑๕ ของราคาขายส่ง		✓	
Iowa	-			
Kansas	๐.๐๕ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม	✓		
Kentucky	ร้อยละ ๑๕ ของราคาขายส่ง (ระบบเปิด) ๑.๕๐ เหรียญฯ ต่อหลอด (ระบบปิด)			✓
Louisiana	๐.๑๕ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม	✓		
Maine	ร้อยละ ๔๓ ของราคาขายส่ง		✓	
Maryland	ร้อยละ ๑๒ ของราคาขายส่ง (ระบบเปิด) ร้อยละ ๖๐ ของราคาขายส่ง (ระบบปิด)			✓
Massachusetts	ร้อยละ ๗๕ ของราคาขายส่ง		✓	
Michigan	-			
Minnesota	ร้อยละ ๙๕ ของราคาขายส่ง		✓	

LAW for ASEAN

by the Office of the Council of State of Thailand

รัฐ	อัตราภาษี	ประเภทการจัดเก็บภาษี		
		ตามปริมาณ (Specific Base)	ตามมูลค่า (Ad valorem Base)	แบบผสม (Combination of strategies)
Mississippi	-			
Missouri	-			
Montana	-			
Nebraska	๐.๐๕ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม (≤๓ มิลลิกรัม) ร้อยละ ๑๐ ของราคาขายส่ง (>๓ มิลลิกรัม)			✓
Nevada	ร้อยละ ๓๐ ของราคาขายส่ง		✓	
New Hampshire	ร้อยละ ๘ ของราคาขายส่ง (ระบบเปิด) ๐.๓๐ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม (ระบบปิด)			✓
New Jersey	๐.๑๐ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม (ระบบเปิด) ร้อยละ ๑๐ ของราคาขายส่ง(ระบบปิด)			✓
New Mexico	ร้อยละ ๑๒.๕ ของราคาขายส่ง(ระบบเปิด) ๐๓.๕๐ เหรียญฯ ต่อหลอด			✓
New York	ร้อยละ ๒๐ ของราคาขายปลีก		✓	
North Carolina	๐.๐๕ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม	✓		
North Dakota	-			
Ohio	๐.๑๐ เหรียญฯต่อมิลลิกรัม	✓		
Oklahoma	-			
Oregon	ร้อยละ ๖๕ ของราคาขายส่ง		✓	
Pennsylvania	ร้อยละ ๔๐ ของราคาขายส่ง		✓	
Rhode Island	-			
South Carolina	-			
South Dakota	-			
Tennessee	-			
Texas	-			
Utah	ร้อยละ ๕๖ ของราคาขายส่ง		✓	
Vermont	ร้อยละ ๙๒ ของราคาขายส่ง		✓	
Virginia	๐.๐๖๖ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม	✓		
Washington	๐.๐๙ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม (ระบบเปิด) ๐.๒๗ เหรียญฯ ต่อมิลลิกรัม (ระบบปิด)			✓
West Virginia	๐.๐๗๕ เหรียญฯต่อมิลลิกรัม	✓		

รัฐ	อัตราภาษี	ประเภทการจัดเก็บภาษี		
		ตามปริมาณ (Specific Base)	ตามมูลค่า (Ad valorem Base)	แบบผสม (Combination of strategies)
Wisconsin	๐.๐๕ เหรียญต่อมิลลิกรัม	✓		
Wyoming	ร้อยละ ๑๕ ของราคาขายส่ง		✓	

ที่มาตาราง : ดัดแปลงจาก <https://taxfoundation.org/data/all/state/vaping-taxes-2024/>

บทสรุป

การใช้มาตรการทางภาษีอาจเป็นวิธีการหนึ่งที่ภาครัฐออกแบบเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของประชากรภายในประเทศ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคและกดดันให้เยาวชนนั้นเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างยากมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันก็เป็นไปเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ภาครัฐเพื่อนำมาชดเชยกับค่าใช้จ่ายในการสูญเสียจากการแก้ปัญหาสาธารณสุขอันเกิดจากการต้องดูแลสุขภาพของประชากรและรักษาสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยประเทศสหรัฐอเมริกา นับว่าเป็นประเทศตัวอย่างที่มีการจัดเก็บภาษีบุหรี่ไฟฟ้าจากการแบ่งประเภทการจัดเก็บภาษีได้สอดคล้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมอย่างยิ่งซึ่งสามารถเป็นแนวทางให้แก่ประเทศต่างๆ ในการปรับใช้กฎหมายภาษีให้เข้ากับบริบทของประเทศตน
